

Reïntegratie geen weg naar werk

Werken de reïntegratiebureaus inmiddels beter? Ik geloof er niets van. Zelf heb ik pas een traject doorlopen. De begeleiders waren vriendelijk, en ik ben niet geïntimideerd. Waarvoor dank. Maar voor de rest was het gebakken lucht. Ik had een Individuele Reïntegratie Overeenkomst (IRO). Mijn eigen ideeën werden echter stuk voor stuk afgewimpeld. Ik heb direct aan het begin gezegd dat ik geen sollicitatietraining nodig had. In de talloze boekjes die over solliciteren geschreven zijn, worden al decennia lang dezelfde tips gerecycled. Maar - zo werd mij verteld - van hun sollicitatietraining kon ik altijd wat opsteken. Niet dus. Ik werd (ondanks mijn *individuele* traject) toch bij een groepje lotgenoten geplaatst. Dat is immers goedkoper. Bovendien leert de praktijk dat een meerderheid zich meestal in hiërarchische verhoudingen schikt. Wat wel zo handig is. Kritische geesten zijn daarmee effectief onschadelijk gemaakt. Heel de training bestond uit oude koek. Plus tenenkrommende adviezen hoe je 'jezelf moet verkopen'. Alle succes zou berusten op huichelen ("dit werk heb ik altijd al willen doen"), slijmen ("bij uw bedrijf heb ik altijd al willen werken") en liegen ("overwerken, onregelmatige diensten, hoge werkdruk, flexibiliteit, permanente bijscholing, cursussen in de avonduren, 200 % inzet?" - "*No problem!*"). Na de sollicitatietraining kwam het eigenlijke solliciteren. Ik kwam wederom in een groepje terecht. We werden achter de computer gezet, en solliciteren maar. Een begeleider hield een oogje in het zeil of er serieus gewerkt werd. Waarom solliciteren via internet? Dit staat immers bekend als een van de slechtste methoden. Het antwoord laat zich raden: het is makkelijk en lekker goedkoop.

Uiteindelijk ben ik op een - zoals ik pas naderhand ontdekte *jarenlange* - wachtlijst voor de WSW beland. Vroeger gold dit als een succesvolle plaatsing. Hoe het nu is weet ik niet. Ik heb dit hele traject als mensonterend ervaren. Het uitgangspunt deugt al niet: de langdurig werkloze wordt beschouwd als iemand die best een baan zou kunnen vinden, maar daar door luiheid of onkunde tot nu toe niet in is geslaagd. De werkgevers blijven uiteraard buiten schot. Zij kunnen zonder problemen hele categorieën mensen afpoeieren: oudere en/of gekleurde mensen, mensen met het een of andere gebrek, mensen met gaten in hun cv, mensen zonder rijbewijs, en al die andere die niet aan het ideaalbeeld van de ondernemers voldoen. Ook het neoliberale marktdenken dat deze situatie legitimeert, wordt kritiekloos aanvaard. De afgewezen werklozen moeten zich vervolgens verantwoorden waarom ze nog steeds geen baan hebben. Walgelijk!

Waarom stoppen we er niet mee? Deze farce kost ons ieder jaar honderden miljoenen. En de werklozen hebben er weinig of niets aan. Kennelijk zijn er toch mensen die dit systeem op prijs stellen. Wie worden er door de reïntegratiebureaus dan wel bediend? Ik zie twee groepen mensen: (1) Politici die graag de illusie in stand houden dat ze wat aan de werkloosheid doen; (2) Hardwerkende mensen die zich groen en geel ergeren bij de idee dat anderen op hun kosten leven, zonder er iets voor te hoeven doen.

Om met de hardwerkende mensen te beginnen: ook wanneer de reïntegratie niet werkt, worden de werklozen in ieder geval achter hun broek gezeten. Hun leven wordt in meer of mindere mate vergald. Dit is het wat veel hardwerkende mensen voor de reïntegratie inneemt. Wie zelf een baan heeft kan zich gemakkelijk de illusie maken dat de banen voor het oprapen liggen. Daarvan uitgaande moeten de langdurig werklozen dan wel uitvreters zijn. Ongetwijfeld zijn er mensen die geen baan hebben, en die ook niet willen werken. Met enige moeite zijn dergelijke voorbeelden altijd wel te vinden. De rest krijgt vervolgens te horen dat de goeden dan maar onder de kwaden moeten lijden.

Dan de politici. Voor de politici - ik heb het hier over politici van neoliberale snit - geldt dat een ondeugdelijke oplossing altijd nog beter is dan geen oplossing. Zij worden immers geregeld over de werkloosheid aan de tand gevoeld. Een wetenschappelijk verantwoord onderzoek of reïntegratie al dan niet werkt, is echter een hele klus. Dat iemand *tijdens* de reïntegratie een baan vindt, bewijst nog niet dat hij/zij deze *door* de reïntegratie gevonden heeft. En in hoeverre gaat het vinden van een

baan door de ene werkloze ten koste van de kansen van de andere? Daarbij komt nog dat het de vraag is hoe je de kosten en baten moet berekenen: is het voldoende dat iemand een baan vindt, of moet deze baan ook enigermate geschikt zijn (zodat de betreffende persoon niet binnen een of twee jaar in het sanatorium belandt); kan uitstroom naar een gesubsidieerde baan wel of niet als een succes gerekend worden. De discussie over de zin of onzin van de reïntegratie kan daarom makkelijk in een brij van cijfers en methodologische haarkloverijen vastlopen. Maar juist dit maakt deze 'oplossing' voor neoliberale politici juist zo geschikt! De critici worden het bos in gestuurd, de schuld voor de werkloosheid komt eenzijdig bij de langdurig werklozen te liggen, de aandacht wordt afgeleid van de rol van de werkgevers, en de gebreken van het marktdenken blijven buiten beeld.

Maar wat moeten we dan? In elk geval is het een illusie te denken dat ondernemers vanzelf wel mensen met de een of andere achterstand aan zullen nemen, zeker wanneer er andere kandidaten zonder ogenschijnlijke gebreken zijn. En zulke betere kandidaten zijn er vrijwel altijd. Alleen met een subsidie maken mensen met een achterstand kans op de arbeidsmarkt. Ik ben dan ook een groot voorstander van herinvoering van de Melkertbanen. Verder zijn er allerlei banen te bedenken voor het schoon en op orde houden van de publieke ruimte waarin mensen met een achterstand zich nuttig kunnen maken. Mensen die thuis zitten kosten ook geld. Met een klein beetje extra kunnen we ze een baan geven, en kunnen ze nuttig werk doen. Veel reïntegratiebureaus hielden zich vroeger bezig met het plaatsen van mensen in zulk soort banen. Dat was nuttig. Door de opkomst van de neoliberale marktwaan zijn zulke regelingen echter op grote schaal gesneuveld. De reïntegratiebureaus zijn toen - om het hoofd boven water te houden - met de neoliberale tijdgeest meegegaan. Zij hebben hun ziel aan de duivel verkocht.

Het zal niet gemakkelijk zijn deze ontwikkeling terug te draaien.

Bart van Donselaar

[Back](#)

P.S. Na het voltooien van dit stukje lees ik dat er nu toch beweging in de zaak lijkt te komen. We zullen zien.